

הַשְּׁלֵמָה הַסְּדָרָה הַמְּבַקֶּשֶׁת בְּכָל בַּיִת יִשְׂרָאֵל! הַמִּשְׁתַּבְּחֵת בְּרֵכִי "שִׁבְתַּת טִישׁ" בַּהֲנִיּוֹת הַסְּפָרִים

גיליון מס' 335

פרשת תרומה, ד' באדר א' תשע"ט

שִׁבְתַּת טִישׁ

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פְּנִינִים

ויקחולי תרומה (כה, ב) - למה נאמר ויקחו ולא ויתנו? מפני שבני ישראל נתנו למשכן מה שלקחו מהמצרים. ולכן פרש רש"י: "לי - לשמי". שיתנו למשכן את מה שלקחו לשם ה', כמו שפרש רש"י על הפסוק "דבר-נא באזני העם" - "בבקשה מקוד הזיהודים על פד".

ויקחולי תרומה מאת כלי-איש אשר ידבנו לבו (שם) - אם תקח את תבת תרומה שהיא בגימטריה 651, מתוך התבות את כל איש שהן בגימטריה 762, יותרו בדרך 111 פמנני ידבנו לבו (עם הכולל).

אשר תקחו מאתם זהב וקסף ונחשת (כה, ג) - אשר תקחו מאתם ראשי תבות אמת, שיש לקחת את התרומות רק ממי שיתן את התרומה באמת. כל אות שניה של זהב קסף נחשת אותיות חסה, חסה התורה על ישראל שלא לעשות את המשכן בלו זהב.

ועצי שטים (כה, ה) - ומאין היו להם עצים במדבר? מביא רש"י את דברי מדרש תנחומא, שצפה יעקב אבינו ברוח הקודש שעתידים ישראל לבנות משכן במדבר, והביא ארזים למצרים ונטעם וצוה לבניו לטלם עמם כשיצאו ממצרים. וזה מקומו בתבות ועצי שטים ראשי תבות: יעקב צפה שבניו יבנו משכן, ונטע עצים טובים.

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם (כה, ח) - ועשו לי בגימטריה זה ת"י וכן בת"ב, לרמוז לשני בתי המקדשות, הראשון עמד ת"י שנה והשני ת"ב שנה. ועוד רמז, שתבת ושכנתי אותיות ושכן ת"י (בית המקדש הראשון), ותבת בתוכם ראשי תבות ומקדש ב' ת"ב.

מקשה תיעשה המנוחה (כה, לא) - התקשה משה בעשיית המנוחה עד שאמר לו הקב"ה לזרק את כפר הזהב לאש ויצאה המנוחה. ומרמז בתבת מקשה שהיא אותיות משה ק, שקשה היה לו למשה, ולאחר שהראה לו הקב"ה באצבע שונאמר "וזה מעשה המנוחה" אזי תבת מקשה ראשי תבות מה קשה.

(מגדנות)

ספורים בפרשה

מאת כלי-איש אשר ידבנו לבו תקחו את-תרומתי (כה, ב)

עשיר גדול בקר פעם אצל ה"תפארת שלמה" מרדומסק והגיש לו סכום גדול של מעות. הפיר הרבי בקמזונותו וראה כיצד נותן הוא את המעות מחקר נעימות, ומיד החזיר לו את הכסף. כשיצא מלפניו, שאלו המקרבים את הרבי למה החזיר לעשיר את הכסף, והשיבו: "אלו ראיתם באיזו שמחה לקח את מעותיו בחזרה, לא הייתם שואלים מדוע לא חפצתי לקחתם..."

כשהתעתד ה"חפץ חיים" להקים בגין מרוח לישיבתו ברדיון, הגיע אליו עשיר מכלג ובקש לשלם את כל הוצאות הבנין, בתנאי שיקרא על שמו. כששמע זאת ה"חפץ חיים" הרהר מעט ולבסוף אמר: "בנותך רצויה מאד והלואי ירבו כמותך בישראל, אולם אני מעדיף לזכות את כל ישראל במצוה זו. שהרי גם במשכן נאמר מאת כלי-איש אשר ידבנו לבו תקחו את-תרומתי, למרות שכל אחד מישראל היה פה עשיר מבזת מצרים שבכחו היה להקים לבד את המשכן, בקש הקב"ה לזכות במצוה זו את כל ישראל. אף אני מבקש לזכות כל איש אשר ידבנו לבו בבנין הישיבה".

לאחר שהקים רבי מאיר שפירא את ישיבתו המפרסמת בלבלין, הפך לבעל חוב גדול ונדד בארצות נכר כדי להלהיב את לב השומעים ולהתריעם לצרכי הישיבה. באחד הפגישות, ישבו לפניו נגידים ועשירים מפלגים, והרב נשא בפניהם דרשה ערוכה לתלפיות בגדל מעלת התמיכה בלומדי תורה ובחשיבות הסייע בהקמת ישיבות ומרכזי תורה. לאחר הדרשה פנה הרב לילד צעיר שעמד מולו והקשיב רבב קשב, ושאלו: "האם הבנת את תוכן דרשתך?" נבוח הילד ואמר: "לא הבנתי את כל דברי הרב, אולם שמעתי שהרב דבר רבות בענין כסף". חיד הרב ואמר: "הרי אתה הבנת את הדרשה טוב יותר מכל השומעים האחרים..."

מקשה אחת זהב טהור (כה, לו)

רבי יצחק מנשכזיז היה אומר בשם אביו רבי מרדכי: "קשה מאד למצא בעולם אדם שיש לו זהב טהור, שמעותיו יהיו נקיות וטהורות, ואם נמצא אדם כזה הרי הוא בבחינת 'מנוחה' בעולם העליון."

ווי העמידים והשקיהם כסף (כו, י)

שיחותיו של ה"תפארת שלמה" מרדומסק היו מתבלות באמרי שפר והיה מסתיר בהם רזים וסודות. פעם נכנס לבית המדרש וראה למדן אחד ישן באמצע המדרש. העירו ושאלו: "האם תדע לישוב את קשית רב החבל?" תמה המדן, כי לא ידע לאיזו קשיה הכוונה. באר לו הרבי את דבריו: "בנותי לקשית רב החבל שהקשה לנביא יונה בן אמת, כפי שאמר: 'ויקרב אליו רב החבל ויאמר לו מה לך נרדם? קום קרא אל-אלקיה!'..."

במקרה אחר ראה למדן אחד יושב בבית המדרש כל הלילה ולומד שלשה דפי גמרא עם תוספות בעיון. הרבי הפיר בו שהוא אוהב כסף ונער בו בחביבות: "ווי העמידים והשקיהם כסף?" למדת ששה עמודים בשלשת דפי הגמרא, ועדין חושק אתה בכסף?..."

לרפואת הילדה ליאן אמילי בת שירלי תחי

זמני השבת - ירושלים הדלה"נ 4.44 צאת השבת 5.58 רבנו תם 6.37

לקבלת הגיליון והנחיות
017: 5806777@gmail.com

הגיליון מודפס באלפי עותקים לזיכרון הרבים בנדבת ידידינו היקרים הי"ו לע"נ ג'מילה בת יוכבד, אליהו בן חנינה ושמעון בן ג'מילה ע"ה - למשפחת אוהיון. ולע"נ רבי שמעון זנטי בן מסעודה ע"ה ולע"נ מרת אריה ע"ה למשפחת גטו, ולע"נ סמי בן שלמה ז"ל למשפחת אבוקרט. ולרפואת החור גבריאל זנטי בן חנינה שיחי', ואבלין בת בת-שבע תחי' בתושח"י

היה היה

זאת התרומה אשר תקחו מאתם

ביום חתנתו של רבי אהרן מבבל, בטרם צאתו ללכת אל חפתו, פנה אליו אביו רבי יששכר דב ואמר לו: "הרי נכד אתה מצד אמה אל המגיד רבי מרדכי מטשורנוביל, וידועים לך בודאי דברי הזהר הקדוש פי נשמות הצדיקים יורדות מגן עדן להשתתף בנשואי צאצאיהם. אם כך, יהיה כאן בודאי סגד המגיד מטשורנוביל, ולכן הבה ואספר לך ספור נפלא אודותיו". באחד ממסעותיו הגיע המגיד אל העיר פרוד הגדולה ובעודו יושב במרפכתו סבבוהו רבים מבני העיר. לפתע נעמד הגבאי והודיע, פי הצדיק זקוק לסכום כסף גדול לענין חשבו של מצווה, ומי שיתרם את הסכום הנדרש יזכה לאכסן את האורח הדגול בביתו בשבת קדש, ולא עוד, אלא שמבטח לו לזכות להיות עם הצדיק במחצתו בעולם הבא.

תדהמה נפלה על הנאספים כשמעו את ההבטחה הנפלאה, אולם כשמעו את הסכום הדרוש צללו אוניהם. היה זה סכום עתק שגם לעשירי העיר לא הייתה האפשרות להמציא סכום כזה גדול בזמן קצר. אך לפתע נקלע אל המקום היהודי העשירי הגדול בעיר, שהיה קמחן וכילי מפלג, ומעולם לא הרים ידו לצדקה. פאשר שמע את דבר הבטחת הצדיק, נעמד על מקומו בהלום רעם וקרא בהתרגשות: "אני מוכן לתת את כל הסכום הדרוש במקומו!" תדהמה נפלה על הקהל וכלם נפנו לראות מי הקורא, וכשזהו את העשירי הקמחן הכפלה התדהמה שבשבתם. בראות המגיד את פני העשירי, הועמו פניו ואמר לו: "מותר אני לך על התרומה, בתנאי שתותר לי על ההבטחה להיות עמי במחצתי, ובתמורה לך מבטיח אני לך עשירות מפלגת יותר ממה שיש לך עתה, לך ולזרעך עד עולם". סרב העשיר ואמר: "איני מותר ואיני מוחל, אני דורש לבצע את ההסכם והריני שוקל לידי הרבי את הסכום במלואו". ראה הרבי את עקשנותו וסמן לנבאי לנסע אל בית העשיר.

המאדע קרה ביום חמישי והעשיר מהר לארח את הרבי בביתו וטרח סביבו כדי להנעים את שהותו. ראשית דבר נכנס אל חדר משכיתו, ושקל לידי המגיד את הסכום הדרוש במלואו. לאחר מכן נטל סכום גדול ויצא עם משרתו כדי לרכוש את צרכי השבת כידי המלך. קדשתו של הצדיק ונתינתו הגדולה של העשירי, שברה בבת אחת את קמחנותו המפלגת ויצר צרות העין סר מפניו בארח פלאי. תחלה פנה לחנות המפלט ובקש לרכוש שק גדול של קמח, ובסמוך לו עמדה אשה מרת נפש שבקשה אף היא לשקל לה מדה קטנה של קמח, אך פאשר בקש ממנה המוכר לשלם אמרה האשה חרישית: "איני לי כסף". רגז עליה החנוני ואמר: "אם אין לך כסף, לשם מה דרשת ממיני לשקל לך קמח?" התערב העשיר ואמר: "תן לה את הקמח ואני אשלם במקומה".

למרחב הפליאה, חזר המאדע שוב בחנות הבשר, וכאשר קרה הדבר גם בחנות הדגים, פקעה סבלנותו, פנה אל האשה ושאל: "ביצד זה ויצאים לקנות מאכלים לשבת בלי כסף?" נאנחה האשה וספרה, פי בעלה איש ישר היה וכל ימיו נהג לחלק את רחוקו בכל שבוע לשנים. מחצית להוצאות ימי השבוע והמחצית השניה להוצאות שבת. לפני חדשים מספר נפטר האיש והותיר את אשתו לבדה עם ילדים רבים, ולמרות מצבה הקשה המשיכה את מנהג בעלה, אולם לאחר שאזל הכסף יצאה אל השוק באמרה: "אני אעשה את שלי ואנסה לרכוש את צרכי השבת, והקב"ה יעשה את שלו, והנה באת כשליח מן השמים ושלקתם בעד המזון שלי". הספור נגע ללבו של העשירי שהפך לנדיב, והוא העניק לה במאור פנים סכום גדול של כסף לכלכלת בני ביתה.

בליל שבת, תוך כדי סעדתו של המגיד מטשורנוביל בביתו של העשיר, נכנסו להודיע לרבי בבקלה, פי בעל הבית העשיר התעלף ולמרות המאמצים לא נתן לעוררו. אחל לו הרבי רפואה ולבסוף באו לבשר לו כי העשיר התעורר ושב לאיתנו. למחרת, בעצומה של סעדת השבת, שוב נפל האיש בעלפון ולאחר שהרבי העתיר בעדו, שב להפרתו. בסעדה השלישית שוב נפל העשיר בעלפון, וכלם המתינו לשמע את הרבי מברכו בברכת רפואה שלמה, אך הרבי היה שקוע בשרעפיו ולא אמר מאומה. לא עברה שעה קלה והבשורה המרה הפתיעה את כלם. בעל הבית העשיר הסתלק מן העולם ושבק חיים לכל חי.

התדהמה הייתה גדולה, אולם הרבי בקש לזמן לפניו אלמנה פלזנית ובקש ממנה לספר לו מה ארע לה ביום חמישי האחרון. החלה האלמנה לספר על נדיבותו של הנפטר, על הכסף ששלם בעבורה בחינות והסכום הגדול שהעניק לה. בסיקמה אמרה האשה: "בליל שבת, ישבנו בביתנו ואמרתי לילדי, הרי העשיר הזה האיר לנו את הבית והחיה את נפשתינו, הבה ונברך אותו שהקב"ה ישלם לו שכרו ויעמיד לו פסא כבוד ומקום חשוב בגן עדן".

כשפלתה האלמנה לספר את ספוריה, נענה הצדיק ואמר: "בליל שבת, בקשפרו לי על עלפונו של האיש, התפללתי בעדו ומיד הוטב לו. כך היה גם בבקר יום השבת, אולם בסעדה השלישית באה אלי זקנתו של העשיר מן העולם העליון ואמרה לי, 'מה רוצים אתם ממנו? הרי הועידו לו מקום חשוב בגן עדן ומדוע אתה מעכב? הנח לו להגיע אל מקומו בשלום!' לא יכלתי לסרב לה וכך קנה העשיר את עולמו בשעה אחת וזכה לנחלה בלי מצרים בגן עדן.

מאורות

הרב הקדוש רבי ישוראל אלתר מגור זצ"ל ליום ההולולא ב' באדר תשל"ז

מגדולי מנהיגי התקופות החרדית ברוד הקודם, מקים עלה של תורה ומשקם חצר גור לאחר השואה. נודע בחריפותו ובמדת האמת שבו ונערץ על ידי אלפים ורבבות. בית מדרשו הפך לתל תלפיות והיה משער ומשענה לשבוי לב ופליטי השואה, למרות שהוא עצמו נותר בודד מכל משפחתו הענפה וצאצאיו עלו על המוקד. בשנת שמטה אחת, הביא לו ילד יהושע אהרן שגדל בארץ ישראל כמתנה. למרות שהיה כבר אהרן אחר ברשותו והעדיף שלא להשתמש באהרן שגדל בקדשת שביעית, שכן צריך לנהוג בו בזהירות יתרה, נטל את האהרן בשמחה ולמקורביו אמר אחר כך: "היש הדר גדול מזה, לנענע לפני אבי יתומים באהרן זה שקבלתי מהיותו שלי?" פעם ישב באספה של החנוף העצמאי שנמשכה כמעט יום שלם, ולמרות שזמנו היה מרוד וקצוב, לא מש ממשמרתו וכאשר שמע על ההצעה להפחית משכר המורים, פרו להקל את על החובות. קם ואמר: "הנינו מוכן ללכת מבקר ועד ערב למען החנוף העצמאי, ובלבד שלא יגעו בשכר המורים". לאחד מחסידיו שרכש מכונית נתן עצה, שלא יעבר עליו יום גלי לעשות טובה ליהודי עם המכונית שלו, ובזכות זה לא יצוק לעולם. לאחר 12 שנה ספר הנדהג, פי מאז הקפיד מדי יום לעשות בן ולא קרה לו אפילו הזק אחד. מחסידיו דרש את מדת האמת, וכאשר שמע פעם את אחד מחסידיו קורא בתפלה בהתלהבות: "וטהר לבנו", החרה החזיק אחריו: "לעבדך באמת..."

יוסיף דעת

המכסה של המשכן היה עשוי מעורות תחשים ועורות אילים מאדמים. במדרש מובאת מחלוקת רבותינו בזהות התוש, רבי יהודה אומר חיה טהורה גדולה היתה במדבר וקרן אחת במצפה ובעורה שישה גוונים, ונטלו אותה ועשו ממנה יריעות. רבי נחמיה אומר, מעשה נסים היתה ולשעה נבראה וכו' בשעה נגנזה. ועורות תחשים למה? דכתיב אורח היריעה האחת שלושים באמה, מי מביא לך יריעה של שלושים אמה? אלא מעשה נס לשעה שנבראה ונגנזה. ועוד מובא במדרש שבקרא אלטינון או גלטינון, והיא חיה גדולה והראה אותה לקב"ה למשה ונגנזה, ושמה 'קדש'. אמרו חז"ל שהתחש בריה בפני עצמה ונחלקו אם הוא מין חיה או בהמה. יש אומרים שהוא הקרוב שהקריב אדם הראשון שהיתה לו קרן אחת במצחו ומכאן שהתחש טהור, ויש תחש נוסף שהוא טמא ושמו 'קלא אילן' וממנו עשו נעליים כדברי הפסוק ביחזקאל "ואנעלך תחש" שנאמר על בני ישראל במדבר, ויש אומרים, שנבראו תחשים רבים מהם נהנו בני ישראל במדבר ומהם נעשו נעליהם. ה"ו מיישב, 'תחש' הוא לשון של חשיכות וכוונת הפסוק שמנעליהם היו יקרים. רבנו בחיי כתב, שכתנת העור של אדם וזהו נעשו מעור התוש, וכן מובא במדרש בשם ר"ש בן לקיש כתנת עור גליקסיונו, שהוא כינוי לתחש כנאמר לעיל גלטינון. בתרגום נקרא התחש 'ססגונא' מפני שהוא שש בגוונים הרבה, והוא לשון 'שש גוונים' כי היו בו שישה גוונים, וכן מובא בנמרא יבמות "אחדתיה ססגונתא" שנעשו ציורים על בשרו במחלתו, ויש אומרים שמשם שמח כשראה שיש לו גוונים הרבה. במאור האפלה מובא, שכל הרוחה את התחש תטור ממנו הדימה והאינונו ולכן תרגמו את שמו ססגונא, כלומר סר יגונא. יש שכתבו שהתחש לא נברא בכרית העולם מפני נאותו ששש והתפאר בגוונים שלו, ונוצר רק בשביל המשכן כדי לפארו ולרוממו. התחש סופר כתב, שיש עוד תחשים בעולם והם טמאים, ורק התחש של משה השתנה לטובה והיה טהור בסימניו.

בטבעת הארן יהיו הבדים

המעשה ארע במצרים לפני באתים וחמשים שנה. באותם ימים, התגורר שם אחד מגדולי עשירי הארץ ושלשה בנים לו. שנים מהם הלכו בדרךיו אולם השלישי היה פוּחוּ וקל דעת. יום אחד, קצה נפשו של הבן וברח מבית אביו. שנים רבות עברו מאז העלמו של הבן, ובינתיים הלך האב העשיר לעולמו ושני הבנים התחלקו ביניהם בירשה הגדולה. שלשים שנה עברו מאז נעלם אחיהם הצעיר ויום אחד הופיע אדם בבית האחים ואמר: "אני אחיכם האובד שיצאתי מבית אבינו לפני שלשים שנה. נדדתי רבות בדרכים ותלאות רבות מצאוני בימי חיי, ועתה חזרתי לעיר מולדתי והצטרפתי לשמע שאבינו מת זה מכבר". ערכו לו האחים חקירת שתי וערב ובקשו ממנו לספר להם את זכרונות ילדותו הרחוקה ולהוסיף פרטים על ביתם ועל בני המשפחה, ולפליאתם השיב הלה ברהיטות על כל השאלות. הוא זכר במדויק את הוריו ואת ימי ילדותו, ספר להם מקרים שונים שאירעו עמו ולבסוף תבע בפה מלא שלישי מדויק מהירשה השמנה שהותיר להם אביהם העשיר.

הדבר נפל על ראשי שני האחים כרעם, אולם מכיון שהאורח עורר בהם חשד טיחו בפניו ואמרו: "אתה רמאי ושרקן! אין אתה אחינו ואתה מבקש להוציא מאתנו את הירשה במרמה", אך הלה התעקש על שלו ובעת אדם למשפט. גם השופטים לא ידעו מיצד לפסוק את הדין והדבר התגלגל בין הערפאות עד שהגיע לפני המלך בכבודו ובעצמו. המשפט המענין היה לשיח בפי כל וכלם המתינו לשמע מה יהיה בסופו של דבר. לתמיחה המלך: "היכן היית שנים פה ארכות?" השיב הלה: "נדדתי רבות בדרכים עד שנלפדתי בידי שודדים שמכרוני לעבד בהודו הרחוקה. רק לאחר שנים רבות, הצלחתי לברוח מבית השבי ולאחר תלאות רבות הגעתי הלום". נסה המלך למצא שקר בדברי האיש, אולם הדבר לא עלה בידו. "רוצה אני", אמר המשנה למלך, "בי עלינו לעשות פעצת פרעה במצרים ששלח לקרא לנער עברי להאיר את עיניו, בי אין פקחים וחכמים פיהודים. יצוה נא המלך להביא את היהודי הראשון שימצא, והלה יפתר לנו את הענין הסבוכ".

באותם ימים התגורר במצרים צורף זהב יהודי ושמו אהרן פרדו. עניו היה האיש ונחבא אל הכלים, חצי היום יגע במלאכתו ואת החצי השני הקדיש לתורה. באותו לילה, חלם הצורף כי הוא נצב בבית כנסת מפאך והוא נקרא לעלות ראשון לתורה. והנה שומע הוא כיצד קוראים את פרשת תרומה והקורא אומר 'בטבעת אהרן יהיו הבדים לא יסרו ממנו'. חקנו אהרן הצורף: 'בטבעת אהרן', אולם הקורא ממשיך בשלו וקורא שוב: 'בטבעת אהרן', והרי בהגיה הספרדית נשמעת תבת הארן כעיו תבת אהרן. וייקץ והנה חלום.

קם האיש בבקר ורוחו סוערת בקרבו. זכר החלום לא מש ממנו והוא לא ידע את פתרונו. לאחר התפלגה, פתח את חנותו והנה נכנסה אליו פפריה זקנה, שלטשה עינים לטבעות יקרות בהן שפצו יהלומים יקרים. חשד בה הצורף ושאל: "היש לך פספ?" והזקנה אמרה בקול ממתיק סוד: "אין לי עדיו פספ, אולם באתי לברר את מחירי הטבעות, כי מחר אהיה עשירה מפלגת ואבוא לבאן לקנות את הטבעות היקרות". תמה הסוחר ושאלה: "מהיכן יהיה לך מחר פספ?" והזקנה ענתה בקול תאב בצע: "בני תובע ירשה גדולה והיום יכריע המלך את משפטו לטובתו והוא יתעשר עשר רב". היא ספרה לו את דבר מזמתו של הבן להרויח הון רב, והבטחתו להוציא ממכרה ולהנחיל לה עשר רב.

מיד עם יציאת הזקנה מחנותו, נכנס ובא עשיר גדול ואף הוא בקש לרכוש טבעת יקרה. היציע לו הצורף כמה טבעות והלה בקש ממנו לבוא עמו לביתו, כדי שאשתו תבחר מביניהן טבעת שתמצא חן בעיניה והוא ישלם את מלוא הסכום שידרש. הסכים הצורף, הגיף את חנותו ויצא בלויית העשיר לביתו, אלא שבעברו בכפר העיר נעצר הצורף בידי חלי המלך והצטוה על ידם לבוא אל ארמון המלך, כי הרי הצטו להביא אליו את היהודי הראשון שימצאו בדרגם. מלא פחד וחלחלה עלה הצורף היהודי במדרגות הארמון, בלי לדעת מדוע הזמן אל המלך. עוד בטרם הספיק להתעשת, עמד לפני המלך והלה ספר לו את כל המאורע ובקש ממנו לחזות את דעתו עם מי הצדק.

הביט הצורף במלך ופלפל בעיניו המשתאות. עשתונותיו אבדו והוא לא ידע מדוע נטפל אליו המלך וכיצד אמור הוא לשפט בענין בה סבוכ, אולם לפתע הבזיק רעיון במוחו. הוא הביט באיש ששטן כי הוא הבן האובד, והטיח בו את השאלה: "האם אין שמך פך וכך? פניו של הלה חורו והצורף המשיך: "האם אין אתה בן הפפר פלוני, ואמך היא זקנה פלמונית?" נפל האיש והודה כי שקר בדה מלבו, ואין הוא אלא פפר פשוט שחמד לבו לטל ירשה גדולה פאלו הוא הבן האובד.

נקל לתאר את התדהמה ששררה בארמון המלוכה, פשראו כיצד חשף היהודי על נקלה את תרמיתו של הלה והסיר ממנו את הלוט, אך בקשו הסברים מהצורף כיצד ידע זאת. השפיל הצורף קענו את עיניו, ספר להם את חלומו ואמר: "בטבעת אהרן יהיו הבדים" - בגלל הטבעות שרצתה הפפריה לקנות אצל אהרן, נחשף ספור הבדים ומסכת הזבנים... נפעם המלך ואמר: "כשיש לכם תודה פזו, אין זה כלל חדוש ופלא במעשי חכמה בגון אלו".

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

מאת בל-איש אשר ידבנו לבו - עוד ירצה לומר, שאינה חשובה לקראת תרומתי אלא המוכח מנדבת לב האדם, והוא אומר מאת אשר וגו' תקחו את-תרומתי". אבל המעשה לא קראת תרומתי אלא תרומה, דכתיב ויקחילי תרומה:

ובדרך רמז ירצה, שיכון כל אחד לדבק בה' בחינת נפשו הנקראת תרומה באמצעות המעשה, והוא אומר ויקחילי תרומה, כי הנפש של ישראל תקרא תרומה דכתיב קדש ישאל לה' ראשית תבואתה, ותרומה נקראת ראשית, ובאמצעות לקיחת מאת בל-איש וגו' ישיגו שהשדה עליהם השכינה, והוא אומר תקחו את-תרומתי כי השכינה תקרא תרומה ה', והמשפיל יבין:

עצי שטים עמידים - רמז המשכן קרשים, אין קרשים אלא קרשים, שבאמצעותו יתקשרו ויתחדו כל בחינות הקדשה עליונים ותחתונים וכלן רמוזים בו, עשר אמות ארף הקרש - אין לה בחינה מביחנת הקדשה שאין בה כללות עשרה, ואומר ואמח וחצי - כאן רמז יהוד מצה שלמה ומצה פרוסה, והוא סוד ה"א ודל"ת, או ירצה סוד היסוד חי העולמים, הוא רמז האמה, ועשרת היסוד הוא בחינת חצי האמה. נמצאת אומר כי כל קרש יש בו רמז העשרה שישנם בכל ספירה, ויש בהם רמז צדיק וצדק, מיוחדים ברחבו, מגון הקרשים מ"ה, והוא סוד ושמתי כרוב שמותיה. האדנים שקם יגיד ומעשיהם יצדיק בחינתם, כי הם בחינת השכינה אשר תתפנה בשם אדני' ואשר תקבל היסוד בתוכה ומספרם מאה, והוא סוד הקטן למאה, גם היא העשירי למדרגות וכוללת כל העשיריות הרי מאה:

דברי הימים

בנ' באדר ג'ת"ב, הסתיימה בניית בית המקדש השני על ידי שבי הגולה בראשות זרובבל בן שאלתיאל ויהושע בן יהוצדק הכהן, כמובא בספר עזרא פרק ו'. הבנייה נמשכה ארבע שנים החל משנת ת"ח, במלאת שבעים שנה לגלות ירושלים בחורבן בית ראשון בשנת ג'של"ח. שנה לאחר סיום הבנייה, בשנת ג'ת"ג, עלה עזרא הסופר מבבל.

ביום זה שנת תר"ד, אירע נס פורים אמצילאב, לאחר שסוחרים יהודים הביאו למכירה סחורות והעלילו עליהם כי לא שולם עליהם מכס. לאחר ויכוח שהתפתח במקום, העלילו על היהודים כי הם מורדים במלכות ונגזר דינם למיתה, ורק לאחר השתדלות מרובה עלה בידם לבטל את הגזירה.

ז' באדר הוא יום תענית צדיקים כמובא בשו"ע על פטירת משה רבנו. בקהילות הספרדים נוהגים לומר ביום זה 'תיקון ז' באדר' בקרואי מועד' ובחלק מהקהילות מתענים עד חצות. חברי הח"ק מתענים ביום זה, אומרים סליחות וקוראים 'ויחל', ולאחר מכן עולים לבית הקברות לפקח ולבדוק שהכל נעשה כשורה. יש שנהגו לערוך ביום זה סעודה לכבוד לידת משה רבנו ובכמה ספרים תמחו על כך שהרי הוא מתעניות הצדיקים, וגם בחצר רשב"י במירון מנגנים בכלי זמר ומרקדים בשמחה מפני שרשב"י היה ניצוץ משה רבנו.

בז' באדר פסק המן לרדת ואלכו את המזון שנתור בכליהם עד מחרת הפסח לאחר שנכנסו לארץ.

ח' וט' באדר הוא יום תרועת מיטרא והם מהימים הטובים שזכרו במגילת תענית בזמן בית שני.

משבח

יום אחד, געת לכת הברון רבי שמעון נתנאל רוטשילד מפרנקפורט ברחובת של עיר, נגש אליו יהודי ותנה לפניו את מור נפשו על עניו ומחסורו. נגעו הדברים ללבו של רוטשילד. פשפש בקיסיו אך ראה שאין עמו מעות במזמן. לא מצא הברון מנוח לנפשו, עד שהסיר את שרשרת הזהב משעונו הכיס שעמו והעניקו לאיש. ברב עדינותו, נרתע הלה ולא רצה לקחת את השרשרת. "שמרנו השם! מיצד אטל את שרשרת הזהב של מעלתו? אין הדבר דחוק כל כך ואוכל לבוא מחר ללשכתו כדי לקבל את נדבת לבו", אמר. את הברון הנדיב לא אבה לשמע ואמר: "הענין דחוק מאד, שכן עתה יש בי יצר של רחמנות ואני רוצה להחמיצו. מי יודע אם מחר יתמיד בי רגש זה ואולי עד אז התקשר בי מדת הרחמנות. וכבר אמר שלמה המלך החכם מכל אדם 'אל תאמר לרעה לך ושוב ומחר אתו ויש אתך'".

על דלת ביתו של הרבי ר' שמלקא מניקלשבורג, התדפק עני אחד ובקש נדבה. הכניסו הרבי לביתו במאור פנים, ולאחר שתר וחספש בבית וראה שאין עמו כסף קומץ, העניק לעני את הטבעת של אשתו. זמן קצר לאחר מכן חזרה הרבנית הבינה וכשראתה שהרבי העניק את טבעתה לעני, הרימה קול זעקה: "הרי יש בטבעת זו יהלום יקר!" פששמה זאת הרבי, מהר ושלח שליח למצוא את העני. ושה הרבנית והמתנה החדס סתנונת, וכאשר ראתה את השליח חוזר ובא, רצה לקרואו: "נו, מצאת את העני?" השיב השליח בחיוב והרבנית המשיכה: "והיכן הטבעת?" נבוח השליח ואמר: "הרבי לא צוה עלי לקחת ממנו את הטבעת, אלא רק בקש ממנו לומר לעני שישמר עליה ולא ימכרה במחיר זול מדי. הואיל ויש בה יהלום יקר מאד..."

עוד בצעירותו התבלט רבי יצחק אלהן ספקטור בהתמדתו הגדולה. שנים רבות ישב במקומו הקבוע בעיר וילקוביסק והנה בתורה, ולא שת לבו למחסורו ולרעבונו התמידי. זוג מבגסים יחיד היה לו ומרב ושיבה עליהם התבלו ונקרעו. גם לאחר שהגיעו טלאי על גבי החור, נקרע הטלאי עד שבקר לא עלה בידו לתקנו. יעץ לו חברו לבקש מאחד מעשירי העיר שיתמך בו בסכום קטן כדי לרפש לעצמו מבגסים חדשים, אולם כאשר בא לביתו של העשיר וספר לו שהוא מבקש רבל כסף אחד, זעם הלה ואמר: "מדוע אני לתת לך הפד קופקות, אך רבל שלם לבחור צעיר שפמוך? לא אתן!" לאחר שנים רבות, כאשר רבי יצחק אלהן הפך להיות אחד מגדולי הדור בא אליו נדי זה ובקש לתת לו סכום גדול של עשרת אלפים רבל כדי להדפיס את ספריו, אך רבי יצחק אלהן סרב ואמר: "זוכר אתה מיצד בקשתי ממך רבל אחד לרכישת מבגסים חדשים ואתה לא רצית? עכשו לא תוכל לכפר זאת גם בסכום של עשרת אלפים רבל", והעשיר יצא מלפניו ולבו מלא חרטה וצער.

בשכנותו של רבי חיקל מילצקי מצדיקי ורושלים, התגורר חלפן אחד שהיה נושא פדי חלב כבדים ומכתת את רגליו העיפות ברחובות העיר לחלקת החלב. ראה רבי חיקל את טרחתו, ובמשך תקופה ארוכה נהג לעצור מדי יום בדרךו ולבקש ממנו להצית בעבורו גפרור. החלפן היה נענה לבקשתו במאור פנים, פורק מעליו את פד החלב הכבד, מישר את גבו הכפוף ונאנח בקלה, ולאחר מכן היה מבצע את מבקשו. פעם תמה בנו של רבי חיקל בפני אביו על מעשהו ונאמר: "וכי אין אתה יוכל לרפש קפסת גפרורים למעמך, ומדוע צריך אתה להטריח את החלפן מדי יום? חיד רבי חיקל ואמר לבנו: "ומדוע לא תבין את מעשי? רואה אני את החלפן ואת טרחתו הגדולה בנשיאת פד החלב הכבד, ומבקש אני ממנו את בקשתי באמתלה כדי לגרם לו לפרק את הפד הכבד ולנוח מעט מעמלו. אלו הייתי פונה אליו ומבקש ממנו לנוח ודאי היה מסרב, כדי שלא לעכב את חלקת החלב לילדי ישראל, אך בשביל לעשות חסד ודאי לא יסרב, ולכן עורר אני תחפוזה זו כדי לגרם לו לעצור ולהחליף פח".

ספר פעם רבי קלמן אפשטין ראש ישיבת שער התורה בקווינס, מעשה שארע עם דודו ר' ליב. פשהיה

מטעים
ויקחולי תרומה (כח.ג)
 תבת תרומה באתנתתא, והפסוק מחקק לשנים. בתחלה אמר ה' ויקחולי תרומה בלשון נסתר, שאנשים אחרים ולא משה ואהרן יגבו תרומות מכל אדם, כי לעתים נאלץ האדם לתת תרומה כשבאים אליו אנשים חשובים ואינו נוהג מרצון. אולם מאת כל-איש אשר ידבנו לבו תקחו את-תרומתי, מאנשים כאלו תקחו משה ואהרן את תרומתי, כי הם יתנו בלב שלם. (מנורת בצלאל)
כלל אשר אני מראה אותך (כח.ט)
 תבת כלל מטעמת בטעם רביעי, כדי לרמז שהוא ראשון לארבעה מקדשות: המשכן, בית ראשון ושני, והבית שלעתיד לבוא, והמשכן הוא חלק רביעי מהם. (שמו ראש)
ועשית כפרת זהב טהור (כח.י)
 תבת כפרת בטעם, לרמז לדברי חז"ל שעני הכפרת טפה, כמובא ברש"י. (מלתא בטעמא)
לחם פנים לפני תמיד (כח.ל)
 במסכת פסחים מובא, שעני דפנות לחם הפנים היה טפה, ופרש רש"י שם שלחם הפנים נקרא בן מפני שהיו לו פנים, ונאמר במסכת סנה שאין פנים פחותים מטפה. ומרמז בטעם טפה אחת תבת פנים שדפנותיה היו בגובה טפה. (הדרי והשבח)

מדגש
 על הפסוק "ועשית שנים קרבים", תמה רבנו בחיי למה נאמר שנים ולא שני? ומבאר שיש הבדל לשוני ביניהן. בכל מקום שנאמר שני' הדבר מורה ששניהם שווים, כגון שני שעירים, שני כבשים, אולם 'שנים' אין שווים אלא משלימים זה את זה, כמו הכרובים שאחד היה בצורת תינוק והשני כתינתק. וכן נאמר "שנים-אנשים מרגלים" שכלב התחבא ואת פינתם לא ראו שהיה מלאך, ובספר עלה יונה מפרט דגמאות רבות ש'שנים' אינם שווים, אולם ה'תורה תמימה' תמה על רבנו בחיי שבאיתה סגיה ביזמא נאמר גם "שנים שהיו שניהם שווין", ונראה מכאן שגם 'שנים' הוא לשון דמיון זה לזה. רבי אליעזר סילבר כתב להפך, ש'שנים' שווים ושני' שונים, ומדק זאת ממדרש רבה על הפסוק "ויתנוילנו שנים פרים" אצל אלחיה הנביא, שהיו תאומים ושנים במראם.

ממלח
 ישבו פעם שני תלמידי חכמים ביום הפורים והראו את כהם בגלפולי סרק והכניסו פיל בקוף של מחט. שתה אחד מהם שלש כוסות של יין בבת אחת, וכשראה שהברו תמה עליו אמר לו: הרי פסוק מפרש הוא בפרשת תרומה 'שלשה גבעים משקדים בקנה האחד פתור ופרח', והוסיף והרי אמרו חז"ל שלשה הם חזקה, וכן אמרו שחזקה על שליח שיעשה שליחותו, אולם עוד אמרו חז"ל שאין למדיו מן הכללות, ויון יוכיח, כי שולחים אותו אל המעים ועולה הוא אל חמה, ואם תתמה מדוע שזתה אני, מקרא מפרש הוא 'הרחביף וימלאהו'...

גם אם האדם בגדר "הכרבים פרשי כנפים למעלה" - נזהר הוא במצוות שבין אדם למקום, צריך לקיים גם "ופניהם איש אל-אחיו" - לתת לבו ודעתו על הזולת ולהזהר בעניינים שבין אדם לחברו (עוללות אפרים)